

JAZYK Z POHLEDU INTERKULTRNÍ PSYCHOLOGIE

- A) Jazyk definice a jeho složky
- B) Jazyk a myšlení
- C) Jazyk a evoluce
- D) Jazyk, význam a interpretace
- E) Jazyk a kultura
- F) Metody analýzy a interpretace

Ad. A)

Definice:

1. hlavní dorozumívací prostředek mezi lidmi,
2. znakový systém, pomocí kterého se popisují věci, akce, myšlenky a stavy,
3. nástroj, který lidé používají pro vyjádření svých představ reality a pro jejich následné sdělení jiným lidem,
4. systém významů sdílený lidmi,
5. soubor gramaticky správných vyjádření (tj. slova, věty apod.),
6. v širším významu i další kódovací nebo dorozumívací systémy, například jazyk neslyšících (znakový jazyk), programovací jazyk, zvukové projevy zvířat apod.

Jazyk = otevřený systém. Komunikace, gramatická struktura umožňuje přenos informací mezi mluvčím a posluchačem.

Zásadní podíl na vytváření kultury. Rozdíl od zvířat = gramatika, kterou děti přejímají s malým počtem chyb.

Složky jazyka :

Všechny jazyky procházejí procesem sémiózy – přiřazování znaků (slov) k jednotlivým významům. Orální, manuální a taktilní jazyky obsahují fonologický systém, který je souborem pravidel podle kterých se jednotlivé jazykové znaky (nejmenší jednotky nesoucí význam (fonémy)) řadí do sekvencí, kterými jsou významově větší slovtvorné celky (morfémy) nebo slova (lexémy). Syntaktický systém se potom stará o kombinaci slov do frází a výpovědí.

Úrovně seřazené od nejmenších jednotek:

1. fonetická – zvuková stránka řeči
2. fonologická – zabývá se rozlišujícími prvky mezi znaky, hierarchizuje je a třídí (jednotka fón)
3. morfologická – studuje vytváření větších celků jak celých slov, tak jednotlivých významových částí slov, též třídí slova do gramatických kategorií (jednotka morfém)
4. lexikální – slovní zásoba jazyků (jednotka lex)
5. syntaktická – popisuje pravidla utváření frází nebo vět
6. Sémantika
7. Pragmatika

Jazyk jako **langue x parole** (Saussure, strukturální gramatika)

Jako **kompetence x performance** (Chomsky, generativní gramatika)

Zásadní podíl na vytváření kultury. Rozdíl od zvířat = gramatika, kterou děti přejímají s malým počtem chyb.

Ad) B „Papír“

C) Evoluční psychologie: K čemu JAZYK slouží a jak se vyvinul?

Jazyk – výhodou před zvířaty, výměna informací rychle – mít vliv na jiné lidi.

- 1. PROČ? Evoluce jazyka:** „Támhle jsou bizoni“ a „Takhle se vyrábí pazourek“ – jaká byla funkce jazyka? Instrukce při lovu?

Argumenty proti: malé skupiny, mlčenlivost, instrukce demonstrací (jazyk by se asi nevyvinul)

Alternativní funkce - sociální funkce, něco jako péče o srst. Sociální interakce lineární funkci skupiny:

Zvířata mohou jen do 20 % denního času – skupiny cca 50 – ale max. 70 členů.

U člověka stabilní i 150 členů odpovídá 43% - ale není tomu tak!

- 2. Řešením je řeč a její efektivita!!! Umožňuje až 3 tolik posluchačů – to vysvětluje velikost skupiny. Ale jazyk nedokonalý k vyjadřování a stimulaci emocí... žádná slova nedokážou vyvolat takovou emoci jako dotyk.**

- 3. KDY? Otázka, jak by se dalo poznat z vykopávek hominidů, kdy se vyvinul jazyk – navrhněte:**

- Složitost nástrojů a předmětů
- Žití v párech
- Fyziologie – jazyk, rozšíření mích pro dýchací svaly - kapacita
- Velikost mozku
- Velikost skupin -přesáhnout, viz lineární funkce 30 % - už nestačilo drbání

(Tři odpovědi: Homo erectus „vocal grooming“ 1, 5 - 2 mil př.n.l. x Homo sapiens, cca 500 tis. př. n. l. x paleolit 50000 př. n. l.)

- 4. JAK? V čem je jazyk lepší než gesta?**

Z gest (ale nemají stejné obvody, proč by vyhynul, kdyby byl schopný všeho stejně) x volání – „společné zpívání“, archaické mechanismy, které vyvolávají emočně silné stavy myslí a „sémantické odlišení“ (volání na dálku)

- 5. Proč používání syntax? - důsledky pro současný jazyk – sociální funkce jazyka:**

Hypotéza drbů – kontrolní funkce: sledovat změny, které nevidím (kdo je teď přítel?), předávat si varování před parazitujícími jedinci, kteří nedodržují pravidla, tvořit koalice, špatná pověst

Společenská smlouva: monogamní svazky, páry, symbolizace = verbalizace závazku. Velká skupina = Chamurapiho desky

Šehrezádín efekt – muži a ženy slovně o sebe usilující...

Vývoj jazyk u dítěte – paralela evoluce? Důležité body, příště....